

УДК: 343.5

DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2024.21.306229>

М. В. Мартишко,

здобувач наукового ступеня доктора філософії кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯМ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Стаття присвячена правовому аналізу зарубіжного законодавства країн Європи щодо кримінальної відповідальності за знищення або пошкодження майна, що є доволі актуальним для розвитку українського кримінального законодавства в умовах євроінтеграції. Увагу у дослідженні зосереджено на аналізі положень закону про кримінальну відповідальність країн романо-германської правової сім'ї, а саме закону про кримінальну відповідальність: Азербайджану, Болгарії, Грузії, Данії, Іспанії, Латвійської Республіки, Литви, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Сан-Марино, Франції, Швейцарії, Швеції. Зроблено висновок про те, що на теперішній час більшість національних законодавців у кримінальних кодексах, в розділі кримінальні правопорушення проти власності, закріпили кримінально-правову заборону за знищення чи пошкодження майна як загальну норму. Водночас у кодексах деяких країн існує відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна у вигляді спеціальної норми. У кримінально-правових нормах деяких зарубіжних країн в диспозиції статті відсутня вказівка на знищення чи пошкодження чужого майна загальнонебезпечним способом, в тому числі шляхом вибуху, підпалу, не конкретизовано суспільно небезпечні, розміри заподіяної шкоди. Деякі Кримінальні кодекси зарубіжних країн містять ознаки складу злочину умисного знищення чи пошкодження майна, які відсутні в українському кримінальному законі, зокрема предмет, мотиви, спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Вид і розмір покарання в законі про кримінальну відповідальність зарубіжних країн, як і в Кримінальному кодексі України, залежить від тяжкості злочину, розмірів завданої шкоди, способу вчиненого злочину. Порівняльно-правовий аналіз зарубіжного кримінального закону дозволяє зробити висновок про недоцільність буквального запозичення зарубіжного досвіду українським законодавцем.

Ключові слова: чуже майно, умисне пошкодження майна, умисне знищення майна, кваліфікуючі ознаки, загальнонебезпечний спосіб, вибух, підпал, кримінальне законодавство зарубіжних держав.

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграції важливим є гармонізація кримінального законодавства України із законодавством країн Центральної та Східної Європи, в першу чергу, країн-членів Європейського Союзу. Аналіз кримінальної відповідальності умисного знищення чи пошкодження майна зарубіжних країн дозволить з'ясувати можливі прогалини, необхідність удосконалення положень закону України про кримінальну відповідальність цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання гармонізації вітчизняного кримінального законодавства та законодавства країн Європейського Союзу є об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених зокрема: Ю. В. Бауліна, Р. О. Боднарчук І. Б. Газдайка-Василишин, О. О. Дудорова, С. А. Миронюк, А. В. Сакур, М. І. Хавронюка та ін. Не дивлячись на систематичне збільшення кількості досліджень кримінального законодавства зарубіжних країн у науці кримінального права, у теперішній час є необхідність здійснити комплексне дослідження питання кримінальної відповідальності умисного знищення чи пошкодження майна з урахуванням положень кримінальних кодексів європейських країн.

Виклад основного матеріалу. При розгляді питання про кримінальну відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна за законодавством європейських країн, вважаю за необхідне зосередитися на аналізі кримінальних кодексів країн романо-германської правової сім'ї, до якої належить і Україна, саме: Азербайджану (ст. 186), Болгарії (ст. 216), Грузії (ст. 187), Данії (§ 291), Іспанії (ст. 263), Латвійської Республіки (ст. 178), Литви (ст. 187), Нідерландів (ст. 350), Німеччини (§126), Польщі (статті 188, 294), Сан-Марино (ст. 203), Франції (статті 322¹–322¹⁸), Швейцарії (ст. 144), Швеції (статті 1,2 розділу 12). Підходи до визначення місця цього злочину в структурі Особливої частини, переважно в розділі кримінальні правопорушення проти власності майже не відрізняються. Переважна більшість кримінальних кодексів містить норму, яка передбачає умисне

знищення чи пошкодження майна у розділі кримінальні правопорушення проти власності.

У Кримінальному кодексі (далі – КК) Республіки Польща кримінальна відповідальність за знищення чи пошкодження майна міститься в чотирьох частинах ст. 288 та двох частинах ст. 294 у розділі XXXV «Злочини проти власності». Основний склад цього злочину закріплений в ч. 1, 3 ст. 288, а привілейований – міститься в ч. 2 ст. 288. Кваліфіковані склади злочину знаходяться в окремих частинах 1 та 2 ст. 294 Кримінального кодексу Республіки Польща. Об'єктивна сторона злочину (ч. 1 ст. 288) охоплює дії, які полягають у знищенні, пошкодженні чужого майна, приведенні його у непридатний для використання стан. У законі відсутня вказівка на мінімальний розмір спричиненої шкоди злочином. Для встановлення ознак умисного знищення чи пошкодження майна, зокрема щодо розміру заподіяної шкоди необхідно звернутися до положень іншого розділу. Так, ч. 1 ст. 124 Кодексу правопорушень (Kodeks wykroczen) Республіки Польща свідчить, що кримінально караним є знищення, пошкодження або приведення чужої речі в непридатний до використання стан, якщо розмір шкоди перевищує 500 злотих і ці діяння вчинені умисно. У частині 4 ст. 124 цього Кодексу правопорушень Республіки Польща зазначено про обов'язок суб'єкта злочину відшкодувати розмір вартості шкоди або відновити пошкоджене чуже майно до стану, який передував вчиненню злочину¹. Кваліфікованим складом є пошкодження, порушення правил монтажу чи ремонту підводного кабелю (ч. 3 ст. 288). За ці діяння передбачене покарання у вигляді позбавлення волі від 3 місяців до 5 років².

¹ Боднарчук Р. Кримінальна відповідальність за умисне знищення, пошкодження майна за законодавством європейських країн. «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні»: матеріали XXV звітної наук.-практ. конф. (Львів, Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 6–7 лют. 2020 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. С. 112.

² Кримінальний кодекс Республіки Польща від 06.06.1997 р. станом на 28.02.2024 р. *Kancelaria Sejmu*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 25.02.2024).

Знищення або пошкодження майна, яке спричинило значну шкоду передбачено ч. 1 ст. 294 Кодексу правопорушень Республіки Польща. Кваліфікованим складом цього злочину є вчинення зазначених дій стосовно майна, яке має особливе культурне значення (ч. 2 ст. 294 Кримінального кодексу Республіки Польща). Покарання за кваліфіковані склади злочинів (ч. 1 та ч. 2 ст. 294 Кодексу правопорушень Республіки Польща) передбачає позбавлення волі від 1 року до 10 років. Таким чином, покарання за основний склад знищення, пошкодження чужого майна за цим кодексом є більш суворим ніж в Кримінальному кодексі України. Якщо мінімальна сума складає 500 злотих і дорівнює 5000 грн, є більш суворим (максимум 5 років позбавлення волі) ніж за основний склад ч. 1 ст. 194 КК України (максимум 2 роки позбавлення волі) за знищення майна у великих розмірах, які складають 378 500 станом на 2024 р. (ст. 194 КК України).

Дещо інший, більш адаптований до європейського законодавства, підхід відносно притягнення до кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна передбачений у ч. 1 ст. 187 КК Литви. У цій статті закріплено відповідальність за знищення чи пошкодження чужого майна незалежно від розміру заподіяної шкоди, а в ч. 3 цієї статті – за знищення або пошкодження чужого майна невеликого розміру (незначної цінності) визнається кримінальним проступком³.

Цікавою є позиція законодавця Латвійської Республіки, так у ст. 178 КК встановлено відповідальність за умисне знищення, пошкодження власного майна з метою одержання страхової суми, – карається позбавленням волі на строк до двох років або арештом, або примусовими роботами, або штрафом до сорока мінімальних місячних заробітних плат⁴.

³ Сербіна Н. О. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. С. 71.

⁴ Кримінальний кодекс Латвійської республіки від 08.07.1998 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://likumi.lv/ta/id/318953-latvijas-kriminalkodekss> (дата звернення: 28.02.2024).

У КК Республіки Сан-Марино норми за знищення та пошкодження майна розташовані в розділах про посягання на свободу особи, майно, державну економіку, громадську безпеку, громадський порядок. Стаття 181 КК закріплює відповідальність за загрозу заподіяння іншій особі несправедливого збитку. Кримінально-правова заборона за знищення чи пошкодження майна іншої особи закріплена в ст. 203 КК. Кваліфікованим складом цього злочину є вчинення протиправного діяння щодо будівель чи громадського майна або майна, призначеного для загального користування, ритуальних послуг, а також щодо об'єктів комунальних служб або стосовно розплідників для лісонасаджень⁵.

У Кримінальному кодексі Нідерландів у розділі XXVII «Знищення або пошкодження» ч. 1 ст. 350 передбачає в основному складі умисне, незаконне знищення, пошкодження майна, яке належить іншій особі. Такі дії караються позбавленням волі на строк не більше двох років або штрафом четвертої категорії. Аналіз положення цієї норми свідчать про те, що в ній відсутній мінімальний розмір заподіяної шкоди внаслідок незаконного знищення, пошкодження майна. Кваліфікованим складом цього злочину є позбавлення життя тварини, пошкодження тварини, яке карається позбавленням волі на строк до п'яти років або штрафом п'ятої категорії⁶. Для порівняння необхідно зазначити, що в КК України жорстоке поводження з твариною, яке передбачено ст. 299 КК України, не належить до кримінальних правопорушень проти власності.

Досить формально-визначеною є позиція законодавця Іспанії в частині встановлення мінімальної суми за знищення чи пошкодження майна. Згідно з ч. 1 ст. 263 КК Іспанії заподіяння шкоди чужому майну карається штрафом від шести до двадцяти чотирьох місяців з урахуванням матеріального стану

⁵ Сербіна Н. О Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 249 с.

⁶ Кримінальний кодекс Нідерландів від 03.03.1881 р. станом на 28.02.2024 р. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-01-01> (дата звернення: 28.02.2024).

потерпілого та розміру завданої шкоди. Якщо сума завданої шкоди не перевищує 400 євро, такі дії караються штрафом від одного до трьох місяців позбавленням волі. У ч. 2 цієї норми зазначається якщо заподіяння шкоди чужому майну здійснюється з метою перешкоджання виконанню особою свого службового обов'язку громадського обов'язку, способом, який отруєння, спричинив зараження тварин, спричиняє шкоду або особливо серйозну шкоду суспільним інтересам, – карається позбавленням волі на строк від одного до трьох років⁷.

Кримінальний кодекс Франції у главі III «Злочини та правопорушення проти власності» містить норму, яка закріплює відповідальність за знищення, пошкодження та псування майна (статті 322-1 до 322-18 КК). Згідно з ч. 1 ст. 322-1 КК знищення, пошкодження майна, що належить іншій особі, карається двома роками позбавлення волі та штрафом у розмірі 30 000 євро, якщо тільки не завдано незначної шкоди. Відповідно до ч. 2 нанесення без передбаченого законом дозволу написів, знаків або малюнків на фасадах, транспортних засобах, дорогах загального користування карається штрафом у розмірі 3750 євро та трудовим покаранням загального інтересу, якщо це призвело лише до незначної шкоди⁸.

Кримінально-правова заборона за знищення чи пошкодження майна на рівні загальної норми передбачена в КК Німеччини у шостому розділі «Злочинні дії проти чужого майна» в § 125. № Пошкодження майна». У ній зазначено якщо особа знищить, пошкодить, зіпсує або приведе в непридатність чуже майно, її дії караються позбавленням волі на строк до шести місяців або штрафом до 360 добових ставок. У § 126 передбачена відповідальність за спричинення умисним знищенням чи пошкодженням

⁷ Кримінальний кодекс Іспанії від 24.05.1996 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444> (дата звернення: 28.02.2024); Сагун А. В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 237 с.

⁸ Кримінальний кодекс Франції від 22.07.1992 р. станом на 28.01.2024 р. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006117598/#LEGISCTA000006117598 (дата звернення: 28.02.2024).

майна серйозних матеріальних збитків: церкві чи релігійному об'єднанню, могилі, іншому місцю поховання, приміщенню, яке використовується для релігійних обрядів, має культурне значення, є частиною критичної інфраструктури, або заподіяння шкоди предмету на суму понад 5000 євро – карається позбавленням волі на строк до двох років. Заподіяння шкоди майну на суму понад 300 000 євро, передбачає позбавленням волі на строк від шести місяців до п'яти років⁹.

Сьомий розділ КК Німеччини «Злочинні діяння, небезпечні для суспільства, та злочинні діяння проти довікилля» передбачає окрему норму, яка закріплює кримінальну відповідальність за підпал чужого майна без згоди власника, – карається позбавленням волі на строк від одного до десяти років (ч. 1 § 169). Ознаками, які обтяжують цей склад злочину є: підпал власного майна чи майна іншої особи за її згодою, що створив велику небезпеку для життя чи здоров'я майна інших осіб; заподіяння страждань багатьом особам, смерті одній особі або серйозних тілесних ушкоджень кільком особам. За ці дії винний карається позбавленням волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років. Якщо внаслідок підпалу загинула велика кількість людей, такі дії караються позбавленням волі на строк від десяти до двадцяти років¹⁰.

Кримінальний кодекс Швейцарії в розділі злочинні дії проти власності містить ст. 144 КК, яка передбачає відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна. У основному складі цього злочину передбачено пошкодження чи знищення майна іншої особи, яка має право власності на нього і майно стає непридатним для використання. Швейцарський законодавець також не передбачає мінімальні розміри шкоди спричинені внаслідок пошкодження чи знищення майна. Такі дії караються

⁹ Кримінальний кодекс Німеччини від 23.01.1974 р. станом на 28.02.2024. *Федеральний вісник законів*. № 60, 1974 р. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (дата звернення: 28.02.2024).

¹⁰ Там само.

позбавленням волі на строк до трьох років або штрафом. Кваліфікуючими ознаками злочину є: пошкодження майна під час масових зборів; заподіяння великої шкоди. За ці дії передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до п'яти років або штраф (ч. 2, 3 ст. 144 КК)¹¹.

У ст. 1 КК Швеції в розділі 12 закріплено норму, яка передбачає відповідальність за злочини, які спричиняють шкоду за знищення або пошкодження майна, що завдало шкоди іншій особі, які караються штрафом або тюремним ув'язненням на строк не більше шести місяців. У ст. 2 КК Швеції цього розділу передбачено, якщо внаслідок дій зазначених у ст. 1 розділу 12 цього кодексу було спричинено незначну шкоду майну, злочин необхідно визнати малозначним з призначенням покарання у виді штрафу¹².

У Кримінальному кодексі Болгарії існує окремий розділ VII «Знищення та пошкодження майна», в якому міститься ст. 216. Основний склад цього злочину передбачає незаконне знищення або пошкодження чужого майна і карається позбавленням волі на строк до п'яти років. Кваліфікованим складом злочину є знищення або пошкодження чужого майна здійснюється шляхом несанкціонованого доступу до інформаційної системи підприємства, установи, юридичної чи фізичної особи і карається позбавленням волі від одного до шести років та штрафом до десяти тисяч левів. Особливо кваліфікованим складом є: незаконне знищення або пошкодження елементів телекомунікаційної мережі; заподіяння істотної шкоди; настання тяжких наслідків; вчинене особою передбаченої ст. 142, абз. 2, пункти 6 і 8 (особою, яка здійснює охорону майна, є службовцем організації, яка здійснює охоронну або страхову діяльність, особою Міністерства внутрішніх справ,

¹¹ Кримінальний кодекс Швейцарії від 21.12.1937 р. станом на 28.02.2024. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de. (дата звернення: 28.02.2024).

¹² Кримінальний кодекс Швеції від 21.12.1962 р. станом на 28.02.2024. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/ (дата звернення: 28.02.2024).

особою, яка бере участь в організації чи групі); вчинено з расистських, ксенофобських мотивів або мотивів сексуальної орієнтації¹³.

У розділі 29 КК Данії «Інші злочини проти майна» в ч. 1 § 291 передбачено, знищення, пошкодження майна, яке належать іншим особам, – карається штрафом або ув'язненням, яке не перевищує одного року. Кваліфікованим складом цього злочину є заподіяння серйозної шкоди майну або якщо злочинця раніше було засуджено за цією статтею, або статтями 180, 181; 183 (чч. 1, 2), 184 (ч. 1), 193, 194 цього Закону – карається покаранням у виді взяття під варту або тюремним ув'язненням на будь-який термін, що не перевищує чотирьох років (ч. 2 § 291). Якщо шкода була завдана через грубу недбалість за обставин, зазначених у ч. 2, такі дії караються штрафом або взяттям під варту або тюремне ув'язнення на будь-який термін, що не перевищує шести місяців¹⁴.

Найбільш схожою за конструкцією та ознаками зі ст. 194 «Умисне знищення чи пошкодження майна» КК України є ст. 186 КК Азербайджану, яка закріплює відповідальність за умисне знищення чи пошкодження. У ч. 1 ст. 186 КК Азербайджану передбачена кримінальна відповідальність за умисне знищення чи пошкодження чужого майна, що спричинило заподіяння значної шкоди потерпілому. Ці дії караються штрафом у розмірі від дворазового до триразового розміру шкоди, заподіяної внаслідок злочину, або обмеження волі на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до двох років. Кваліфікуючими ознаками злочину є вчинення умисного знищення чи пошкодження майна із заподіянням великої шкоди потерпілому, шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, яке спричинило тяжкі наслідки (ст. 186.2.1 КК Азербайджану). Такі дії караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років (ст. 186.2.2 КК

¹³ Кримінальний кодекс Болгарії від 01.05.1968 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://justice.government.bg/home/normdoc/1589654529> (дата звернення: 28.02.2024).

¹⁴ Кримінальний кодекс Данії від 15.04.1930 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2013/1028> (дата звернення: 28.02.2024).

Азербайджану). Особливо кваліфікованими складами є дії, передбачені статтями 186.1 та 186.2 цього Кодексу, вчинені із заподіянням особливо великої шкоди, – караються позбавленням волі терміном від семи до десяти років (ст. 186.3 Азербайджану)¹⁵.

У розділі XXV «Злочини проти власності» КК Грузії в ч. 1 ст. 187 «Пошкодження чи знищення речі» передбачено відповідальність за пошкодження або знищення чужої речі, що спричинило значну шкоду, – карається штрафом чи суспільно корисною працею на строк від ста до ста вісімдесяти годин, або виправними роботами на строк до одного року, або домашнім арештом на строк від шести місяців до двох років, або позбавленням волі на строк від одного до трьох років. Кваліфікуючими ознаками злочину є діяння, передбачене ч. 1 ст. 187 КК Грузії вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом неодноразово, яке карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з обмеженням прав (ч. 2 ст. 187 КК Грузії). Особливо кваліфікуючими ознаками є дії передбачені ч. 2 цієї статті, які спричинили необережне заподіяння: смерті людині чи інші тяжкі наслідки (караються позбавленням волі на строк від шести до десяти років з обмеженням прав, пов'язаних з зброєю, чи такої); смерті двом чи більше людям (караються позбавленням волі на строк від дев'яти до дванадцяти років з обмеженням прав, пов'язаних з зброєю, чи такої)¹⁶.

Висновки. Аналіз зарубіжного кримінального законодавства, яке передбачає відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна, засвідчив широке різноманіття підходів до формулювання кримінально-правової заборони цього посягання. Наведений зарубіжний досвід навряд чи можна визнати в повному обсязі корисним для України. Це пояснюється тим,

¹⁵ Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки від 30.12.1999 р. станом на 28.02.2024 р. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353&pos=2239;-28#pos=2239;-28 (дата звернення: 28.02.2024).

¹⁶ Кримінальний кодекс Республіки Грузія від 22.07.1999 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16426?publication=260> (дата звернення: 28.02.2024).

що формулюючи кримінально-правову заборону умисного знищення чи пошкодження майна законодавці зарубіжних держав здебільшого не завжди визначають мінімальний розмір заподіяної шкоди умисного знищення чи пошкодження майна, форму вини. Переважна більшість норм кримінальних кодексів не містять такої кваліфікуючої ознаки злочину як вчинення умисного знищення чи пошкодження майна загальнонебезпечним способом, не розкривають змісту цього способу, що є важливим для правозастосовної діяльності. Водночас на теперішній час національний законодавець, судова практика наблизили своє розуміння сутності цього кримінального правопорушення, його тлумачення.

Отже, аналіз кримінального законодавства зарубіжних країн дозволяє зробити висновок про недоцільність буквального запозичення зарубіжного досвіду в закон України про кримінальну відповідальність.

Список використаних джерел

1. Боднарчук Р. Кримінальна відповідальність за умисне знищення, пошкодження майна за законодавством європейських країн. *«Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні»* : матеріали XXV звітної наук.-практ. конф. (Львів, 6–7 лют. 2020 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. С. 110–112.
2. Кримінальний кодекс Республіки Польща від 06.06.1997 р. станом на 28.02.2024 р. *Kancelaria Sejmu*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 25.02.2024).
3. Сербіна Н. О. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 249 с.
4. Кримінальний кодекс Латвійської республіки від 08.07.1998 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://likumi.lv/ta/id/318953-latvijas-kriminalkodekss> (дата звернення: 28.02.2024).
5. Кримінальний кодекс Нідерландів від 03.03.1881 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-01-01> (дата звернення: 28.02.2024).
6. Кримінальний кодекс Іспанії від 24.05.1996 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444> (дата звернення: 28.02.2024).

7. Саун А. В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 237 с.

8. Кримінальний кодекс Франції від 22.07.1992 р станом на 28.01.2024 р. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGI_SCTA000006117598/#LEGISCTA000006117598 (дата звернення: 28.02.2024).

9. Кримінальний кодекс Німеччини від 23.01.1974 р. станом на 28.02.2024. *Федеральний вісник законів*. № 60, 1974 р. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296> (дата звернення: 28.02.2024).

10. Кримінальний кодекс Швейцарії від 21.12.1937 р. станом на 28.02.2024. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de. (дата звернення: 28.02.2024).

11. Кримінальний кодекс Швеції від 21.12.1962 р. станом на 28.02.2024. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/ (дата звернення: 28.02.2024).

12. Кримінальний кодекс Болгарії від 01.05.1968 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://justice.government.bg/home/normdoc/1589654529> (дата звернення: 28.02.2024).

13. Кримінальний кодекс Данії від 15.04.1930 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/1028>. (дата звернення: 28.02.2024).

14. Кримінальний кодекс Азербайджанської Республіки від 30.12.1999 р. станом на 28.02.2024 р. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353&pos=2239;-28#pos=2239;-28 (дата звернення: 28.02.2024).

15. Кримінальний кодекс Республіки Грузія від 22.07.1999 р. станом на 28.02.2024 р. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16426?publication=260> (дата звернення: 28.02.2024).

REFERENCES

1. Bodnarchuk, R. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za umysne znyshchennia, poshkodzhennia maina za zakonodavstvom yevropeiskykh krain. «*Problemy derzhavotvorennya i zakhystu prav liudyny v Ukraini*»: materialy KhXV zvitnoi nauk.-prakt. konf. (Lviv, 6–7 lyut. 2020 r.). Part 2, 110–112 [in Ukrainian].

2. Kryminalnyi kodeks Respubliky Polshcha vid 06.06.1997 r. stanom na 28.02.2024 r. Kancelaria Sejmu. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (data zvernennya: 25.02.2024) [in Ukrainian].

3. Serbina, N.O. (2011). Kryminalno-pravova kharakterystyka umysnoho znyshchennia abo poshkodzhennia ob'ektiv zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Kryminalnyi kodeks Latviiskoi respubliky vid 08.07.1998 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://likumi.lv/ta/id/318953-latvijas-kriminalkodekss> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi kodeks Niderlandiv vid 03.03.1881 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-01-01> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi kodeks Ispanii vid 24.05.1996 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
7. Cakun, A.V. (2010). KrimInalno-pravova harakteristika umisnogo znischennya abo poshkodzhennya mayna. *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi kodeks Frantsii vid 22.07.1992 r stanom na 28.01.2024 r. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGI_SCTA000006117598/#LEGISCTA000006117598 (data zvernennya: 28.02.2024).
9. Kryminalnyi kodeks Nimechchyny vid 23.01.1974 r. stanom na 28.02.2024. Federalniy visnik zakoniv # 60, 1974 r. URL: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetz_esnummer=10002296 (data zvernennya: 28.02.2024).
10. Kryminalnyi kodeks Shveitsarii vid 21.12.1937 r. stanom na 28.02.2024. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
11. Kryminalnyi kodeks Shvetsii vid 21.12.1962 r. stanom na 28.02.2024. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/ (data zvernennya: 28.02.2024).
12. Kryminalnyi kodeks Bolharii vid 01.05.1968 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://justice.government.bg/home/normdoc/1589654529> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
13. Kryminalnyi kodeks Danii vid 15.04.1930 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/1028> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].
14. Kryminalnyi kodeks Azerbaidzhanskoi Respubliky vid 30.12.1999 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353&pos=2239;-28#pos=2239;-28 (data zvernennya: 28.02.2024). [in Ukrainian].
15. Kryminalnyi kodeks Respubliky Hruzii vid 22.07.1999 r. stanom na 28.02.2024 r. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16426?publication=260> (data zvernennya: 28.02.2024) [in Ukrainian].

Martysenko M. V. Analysis of foreign legislation of criminal liability for intentional destruction or damage of property

The article is devoted to the legal analysis of foreign legislation of European countries regarding criminal liability for destruction or damage to property, which is quite relevant for the development of Ukrainian criminal legislation in the context of European integration. During the research, attention is focused on the analysis of the provisions of the law on criminal responsibility of the countries of the Romano-Germanic legal family, namely the law on criminal responsibility: Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Denmark, Spain, the Republic of Latvia, Lithuania, the Netherlands, Germany, Poland, San – Marino, France, Switzerland, Sweden. It was concluded that at the present time, the majority of national legislators in the criminal codes, in the section on criminal offenses against property, have established a criminal prohibition for the destruction or damage of property as a general norm.

In the codes of some countries there is liability for intentional destruction or damage to property in the form of a special norm. In the criminal law regulations of some foreign countries, the disposition of the article does not indicate the destruction or damage of someone else's property in a generally dangerous way, including by means of explosion, arson, socially dangerous, the extent of the damage is not specified. Some Criminal Codes of foreign countries contain elements of the crime of intentional destruction or damage to property that are absent in the Ukrainian criminal law, in particular, the subject, motives, special subject of the criminal offense. The type and amount of punishment in the law on criminal liability of foreign countries, as well as in the Criminal Code of Ukraine, depends on the severity of the crime, the extent of the damage caused, and the method of the crime committed. A comparative legal analysis of foreign criminal law allows us to draw a conclusion about the impracticality of literal borrowing of foreign experience by the Ukrainian legislator.

Key words: *someone else's property, intentional damage to property, intentional destruction of property, qualifying features, generally dangerous method, explosion, arson, criminal legislation of foreign countries.*